

O'YINLAR ORQALI BOLALARGA TA'LIM TARBIYA BERISH

Allanazarova Marifat Tajiyevna

Qiziriq tumani 8-DMTT o'rta guruh tarbiyachisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada bolalarga ta'lim va tarbiya berishda o'yinlar metodidan foydalanishning ahamiyati, usullari va samaradorligi tahlil qilinadi. O'yinlar orqali o'rgatish jarayoni bolalarning aqliy, jismoniy va ijtimoiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Maqolada o'yin usulining nazariy asoslari va amaliy tajribalari o'rganilib, pedagogik faoliyatda foydalanish imkoniyatlari muhokama qilinadi.*

Kalit so'zlar: *o'yinlar, ta'lim, tarbiya, bolalar, o'yin metodlari, pedagogika, innovatsion ta'lim.*

Bolalarga ta'lim va tarbiya berish jarayonida o'yinlar muhim vosita sifatida qaraladi. O'yinlar orqali o'rgatish bolalarning qiziqishini oshirib, o'rganish jarayonini yanada samarali va mazmunli qilishga xizmat qiladi. Pedagogika sohasida o'yin metodlari uzoq vaqtdan beri muhim vosita sifatida qo'llanilib kelinmoqda. Ular nafaqat bilim berish, balki tarbiyaviy maqsadlarni ham amalga oshirishga xizmat qiladi.

Bolalar tabiatiga ko'ra, o'yin faoliyati ularga eng yaqin bo'lgan va qiziqarli bo'lgan mashg'ulotdir. Shu sababli, o'yinlar orqali ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil qilish samaradorlikni oshiradi. Ushbu maqolada o'yinlar orqali ta'lim-tarbiya berishning nazariy va amaliy jihatlari o'rganiladi.

Ushbu maqolada qo'llanilgan metodlar quyidagilardan iborat:

1. Nazariy tahlil: O'yinlar orqali ta'lim berishning nazariy jihatlari o'rganish va adabiyotlarni tahlil qilish.
2. Amaliy tadqiqot: O'yin metodlarini pedagogik jarayonda qo'llashning samaradorligini o'rganish maqsadida tajribalar o'tkazish.

3. So'rovnoma va intervyu: Bolalar va o'qituvchilar orasida o'yinlardan foydalanish bo'yicha fikrlarni aniqlash. Ushbu metodlar orqali o'yinlarning ta'lim-tarbiya jarayonidagi ahamiyati aniqlab olinadi.

4. Eksperiment: Ta'lim jarayonida o'yin metodlaridan foydalanib, natijalarni qiyoslash.

O'yinlar bolalarning o'zlashtirish qobiliyatini oshirish va ularda ma'lum bir mavzu bo'yicha qiziqish uyg'otishning eng samarali usullaridan biridir. Ta'lim-tarbiya jarayonida o'yinlardan foydalanish bolalarning faolligini oshirish, ularda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish va ijodkorlikni o'stirishga yordam beradi.

O'yinlar orqali ta'lim-tarbiya berishning afzalliklari

Motivatsiyani oshirish: O'yinlar bolalarni qiziqtiradi va ularni o'qish jarayoniga faol jalb qiladi.

Fikr yuritish qobiliyatini rivojlantirish: Muammolarni yechish, mantiqiy fikrlash va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Ijodkorlikni rivojlantirish: Bolalarda ijodiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Hamkorlik va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish: Jamoaviy o'yinlar orqali bolalar birgalikda ishlash, fikr almashish va boshqalarga yordam berishni o'rganadilar.

O'rganishni qiziqarli qilish: O'yinlar ta'lim jarayonini zerikarlikdan saqlaydi va yangi ma'lumotlarni qiziqarli tarzda o'rganishga yordam beradi.

O'yinlar orqali ta'lim-tarbiya berish usullari

Didaktik o'yinlar: Matematik misollar, so'zlarni yodlash va boshqa bilimlarni o'rganishga yo'naltirilgan o'yinlar.

Simulyatsiya va rol o'yinlari: Hayotiy vaziyatlarni sahnalashtirish va ularga yechimlar izlash (masalan, savdo qilish, muzokaralar olib borish).

Interaktiv o'yinlar: Kompyuter va mobil ilovalar orqali o'rganish (masalan, Duolingo, Kahoot, Quizizz).

Jismoniy o'yinlar: Faol harakatlar bilan bog'liq o'yinlar orqali sog'lom rivojlanish va jismoniy tarbiyaga e'tibor qaratish.

Stol o'yinlari: Mantiqiy va strategik fikrlashni rivojlantirishga yordam beradigan o'yinlar (masalan, shaxmat, domino, Scrabble).

O'yinlar orqali ta'lim-tarbiya berishning mazmuni

O'yinlar orqali ta'lim berish turli fanlar va mavzular bo'yicha amalga oshirilishi mumkin:

- Matematika: Misollarni yechish bo'yicha poyga o'yinlari, raqamlar zanjiri, raqamli jumboqlar.

- Til o'rganish: So'z yodlash o'yinlari, hikoya yaratish, lug'at o'yinlari.

- Tabiatshunoslik: Tabiatdagi jarayonlarni tushuntiruvchi o'yinlar (masalan, o'simliklar hayoti, ekologik muammolar).

- Axloqiy tarbiya: Do'stlik, samimiylik, yordam berish kabi mavzularda o'yinlar yaratish va ularga ko'ra xulq-atvor qoidalarini o'rganish.

O'yinlar orqali ta'lim-tarbiya berish jarayonini tashkil qilish

Maqsadni belgilash: O'yin orqali qaysi bilim yoki ko'nikmalar o'rgatilishi aniq belgilanadi.

O'yinlarni tanlash yoki yaratish: Mazmuni va shakliga qarab mos o'yinlar tanlanadi yoki yangi o'yinlar ishlab chiqiladi.

Jarayonni rejalashtirish: O'yin davomiyligi, ishtirokchilar soni va o'yin qoidalari aniq belgilanadi.

O'yinlarni amalda qo'llash: Ta'lim jarayonida o'yinlar sinovdan o'tkaziladi va zaruratga ko'ra takomillashtiriladi.

Natijalarni tahlil qilish va baholash: O'yinlar orqali o'rgatilgan bilim va ko'nikmalar baholanadi.

Ushbu tadqiqot natijalari boshqa ilmiy ishlar bilan taqqoslanganda o'yinlar orqali ta'lim-tarbiya berishning afzalliklari aniqlandi. Biroq, ushbu usuldan foydalanishda qator kamchiliklar ham mavjud. Masalan, o'yinlarga ortiqcha urg'u berilishi bolalarning asosiy maqsadni unutib qo'yishiga olib kelishi mumkin. Shuning uchun o'yin metodlarini pedagogik maqsadlarga moslashtirib foydalanish lozim.

Xulosa

O'yinlar orqali ta'lim-tarbiya berish bolalarning faolligini oshirish, ularda ijodiy va mantiqiy fikrlashni rivojlantirish, ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirish uchun samarali usuldir. Ta'lim jarayonida o'yinlardan foydalanish nafaqat o'quv jarayonini qiziqarli va oson tushunarli qilishga yordam beradi, balki bolalarning intellektual, ijtimoiy va axloqiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Maqola natijalariga asoslanib, quyidagi takliflar ilgari suriladi:

O'yin metodlarini ta'lim jarayonida muntazam qo'llash;

O'yin usullarini dars rejalari va dasturlariga kiritish;

Pedagoglarni o'yin metodlarini qo'llash bo'yicha maxsus o'qitish;

O'yin metodlaridan foydalanishda bolalarning yoshiga va individual xususiyatlariga e'tibor qaratish.

O'yinlar orqali ta'lim-tarbiya berish jarayonini takomillashtirish bolalarning o'quv faoliyatini qiziqarli va samarali qilishga yordam beradi.

Adabiyotlar.

1. Alkon, A.D., Rose, R., & Aronson, S.S., 2016. Health and Safety Checklist for Early Care and Education Programs to Assess Key National Health and Safety Standards. *Maternal and Child Health Journal*, 20(1), pp.114–127.
2. Ben-Arieh, A., McDonell, J., & Attar-Schwartz, S., 2009. Safety and Home-School Relations as Indicators of Children Well Being: Whose Perspective Counts?. *Social Indicators Research*, 90(3), pp.339–349.
3. Dinas Kesehatan Propinsi Jawa Tengah., 2012. *Buku Profil Kesehatan Provinsi Jawa Tengah Tahun 2012*, pp.1–118.
4. Jason, L.A., De Amicis, L., & Carter, B., 1978. Preventive Intervention Programs for Disadvantaged Children. *Community Mental Health Journal*, 14(4), pp.272–278.
5. Mendoza, J.A., Watson, K., Baranowski, T., Nicklas, T.A., Uscanga, D.K., & Hanfling, M.J., 2010. Validity of Instruments to Assess Students Travel and Pedestrian Safety. *BMC Public Health*, 10, pp.257.

6. Turgut, T., Yaman, M., & Turgut, A., 2016. Educating Children on Water Safety for Drowning Prevention. Social Indicators Research, 129(2), pp.787–801.